

Helge Lindrup og
Linn Marie Meisfjordskar

Innføring i tollavgift og vareførsel

Innføring i tollavgift og vareførsel

LINN MARIE MEISFJORDSKAR

HELGE LINDRUP

Innføring i tollavgift og vareførsel

 GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2023
1. utgave, 1. opplag 2023

ISBN 978-82-05-58867-7
Omslagsdesign: Munch Design
Layout: Bøk Oslo AS
Sats: Type-it AS, Trondheim 2023
Brødtekst: 10,5/15 pkt. Minion Pro
Papir: 90 g Amber Graphic
Trykk: Mediehuset Andvord, Norge

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Forord

Denne boken har som formål å gi en oversikt over rettskildebildet for innførsel og utførsel av varer sett i lys av tollovgivningen. Tanken er at både de som er kjent med tollbehandling fra tidligere, og de som ønsker å sette seg inn i tollrettslige spørsmål fra grunnen av, kan ha nytte av boken. Målet er at både jurister og andre brukere av lovene skal ha utbytte av boken. Det blir brukt juridiske uttrykk, men forhåpentligvis på en måte som er forståelig for alle leserne.

Regelverket for tollspørsmål er rimelig nok sterkt påvirket av internasjonale regelverk med varierende grad av bundethet. Det er derfor lagt betydelig vekt på å få frem forbindelsen mellom folkerettslige bindinger og det hjemlige regelverket i fremstillingen. Når tollspørsmål får oppmerksomhet i offentligheten, er det ønskelig at det internasjonale perspektivet ikke forbigås i stillhet. Et godt eksempel er den stadig tilbakevendende debatten om taxfree-salg av alkohol og tobakk.

I Gyldendal Rettsdata har vi kommentert hver enkelt bestemmelse i vareførselsloven og tollavgiftsloven. I denne boken ønsker vi å ha et mer overordnet perspektiv og samtidig peke på hvor det finnes ytterligere rettskilder som kan bidra til å løse spørsmål som oppstår. Det er mange

spørsmål man ikke finner svar på her. Selv om lovene og forskriftene er av overkommelig størrelse, er det på flere områder et enormt bakenforliggende regelverk. Tolltariffen, slik den fremkommer i Lovdata, er på 665 sider. *TIR-håndboken* er på 384 sider. EØS-avtalens opprinnelsesprotokoll er på 148 sider, og vi har 35 avtaler med opprinnelsesregler. Det er mange som skal takkes for at denne boken er blitt virkelighet. Dette har vi oppsummert i etterordet.

Denne boken er ment som en hjelp til å finne frem i regelverket om grensekryssende vareførsel. Det er ikke mulig å presentere et komplett sett med regelverk, og det kan heller ikke utelukkes feil i fremstillingen. Alle utsagn står for forfatterens regning og kan ikke i seg selv brukes som beslutningsgrunnlag for avgjørelser. Regelverket er også dynamisk, og det skjer blant annet en rask utvikling med digitalisering av tjenester. Leseren må derfor alltid undersøke det gjeldende regelverket og om nødvendig ta kontakt med tollmyndighetene og andre relevante myndigheter for å få bindende informasjon om regelverket.

Asker/Oslo 9. juni 2023

Linn Marie Meisfjordskar og Helge Lindrup

Innhold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	17
1.1 Om bokens tema	17
1.2 Oppbygging av boken	17
1.3 Grunnleggende om tollregelverket	19
KAPITTEL 2 RETTSKILDEBILDET	23
2.1 Generelt	23
2.1.1 Om rettskilder	23
2.1.2 Rettsreglenes hierarki	25
2.2 Tollovgivningen	28
2.2.1 Oversikt over tollovgivningen	28
2.2.2 Vareførselsloven og tollavgiftsloven	30
2.2.3 Forskrifter til vareførselsloven og tollavgiftsloven ...	33
2.2.4 Stortingets vedtak om tollavgift	34
2.2.5 Tolltariffen	36
2.3 Andre lover	38
2.3.1 Innledning	38
2.3.2 Merverdiavgiftsloven	38
2.3.3 Særlige avgiftslovene	39
2.3.4 Skattebetalingsloven	40
2.3.5 Skatteforvaltningsloven	41
2.3.6 Lovverk om restriksjoner, kontroll og statistikk etc. .	43
2.4 Andre rettskilder	44
2.4.1 Innledning	44

2.4.2	Konvensjoner, frihandelsavtaler og andre folkerettsregler	44
2.4.3	Rettspraksis	46
2.4.4	Myndighetspraksis	47
2.4.5	Litteratur mv.	49
2.4.6	Myndigheters og internasjonale organisasjoners informasjon	50
KAPITTEL 3 GRENSEMYNDIGHETER		51
KAPITTEL 4 INNLEDENDE BESTEMMELSER I LOVENE		55
4.1	Innledning	55
4.2	Hva er en vare?	56
4.3	Tollområdet – geografisk avgrensning	59
KAPITTEL 5 AKTØRER MED PLIKTER ETTER TOLLOVGIVNINGEN		63
5.1	Innledning	63
5.2	Transportør og fører	66
5.3	Deklarasjonspliktig	67
5.4	Tollavgiftspliktig	68
5.5	Representanter og medhjelpere – tollrepresentant	69
KAPITTEL 6 VAREFØRSELEN GENERELT		73
6.1	Oversikt over plikter ved grensekryssende vareførsel	73
6.2	Forhåndsvarslingsplikt	75
6.2.1	Bakgrunn og formål	75
6.2.2	Forhåndsvarselet – NCTS og ICS2	77
6.3	Plikt til å gå til et bestemt sted	78
6.4	Meldeplikt og opplysningsplikt	80
6.5	Fremleggelsesplikt	85
6.6	Deklareringsplikt og egenfastsetting av tollavgift	87
6.6.1	Generelt om pliktene	87
6.6.2	Innførsel	89
6.6.3	Utførsel	90
6.6.4	Endret disponering av varen	93
6.6.5	Aksept av deklarasjonen og frigjøring av varen	94

6.7	Oppbevaringsplikt for dokumentasjon	96
KAPITTEL 7 TOLLPROSEDYRENE		97
7.1	Innledning	97
7.2	Prosedyren overgang til fri disponering	98
7.2.1	Innledning	98
7.2.2	Deklarering av varer for overgang til fri disponering .	99
7.2.3	Forenklet deklareringsplikt av varer for overgang til fri disponering	101
7.2.4	Unntak fra deklareringsplikten – småsendinger og VOEC	101
7.2.5	Unntak fra deklareringsplikt – reiseutstyr og reisegods	103
7.2.6	Andre unntak fra deklareringsplikten	105
7.2.7	Begrensning i adgangen til å disponere over varen . .	106
7.3	Prosedyren forpassing	108
7.4	Prosedyren transittering	108
7.4.1	Innledning	108
7.4.2	Prinsipper i WTO-avtalen og havrettskonvensjonen .	109
7.4.3	Synergieffekt ved internasjonalt samarbeid	111
7.4.4	Transitteringskonvensjonen	112
7.4.5	TIR-konvensjonen	114
7.5	Prosedyren tollager	114
7.6	Prosedyren frisone	117
7.7	Prosedyren midlertidig innførsel	118
7.7.1	Innledning	118
7.7.2	Folkerettslig bakgrunn	120
7.7.3	Reiseutstyr	122
7.7.4	Yrkesutstyr av mindre verdi	123
7.7.5	Kringkastingsutstyr	123
7.7.6	Redningsutstyr mv.	123
7.7.7	Fartøyer og luftfartøyer til personlig bruk	124
7.7.8	Utenlandsregistrert motorvogn	124
7.7.9	Andre varer til midlertidig innførsel	125
7.8	Prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer	126
7.9	Prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer	126

7.10	Prosedyren utførelse	127
KAPITTEL 8 FRIHANDEL OG PREFERANSETOLLAVGIFT		
8.1	Innledning	129
8.1.1	Hva er frihandel?	129
8.1.2	Hvorfor lønner frihandel seg?	129
8.2	WTO-avtalen	131
8.3	Handelstiltak – vfl. kapittel 13	133
8.4	Preferansetollavgift	136
8.5	Frihandelsavtaler	139
8.6	GSP-ordningen	142
8.7	Handel med EU	142
KAPITTEL 9 INNFØRSELS- OG UTFØRSELSAVGIFTER		
9.1	Tollavgift	145
9.1.1	Hva er tollavgift?	145
9.1.2	Plikt til å betale tollavgift	147
9.1.3	Tollavgiftssatsene	147
9.1.4	Spesifikke tollavgiftssatser	149
9.1.5	Utenlands bearbeiding	150
9.2	Melding for tollavgift	151
9.3	Fritak for tollavgift	152
9.3.1	Innledning	152
9.3.2	Varer som er fritatt fra deklareringsplikt	153
9.3.3	Varer som er fritatt for merverdiavgift	154
9.3.4	Andre tollavgiftsfritak	156
9.3.5	Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel	157
9.3.6	Dispensasjon fra tollavgift	158
9.4	Periodiseringsregler for tollavgift	159
9.5	Tollavgift på landbruksvarer	161
9.5.1	Innledning	161
9.5.2	Importvernet for landbruksvarer	161
9.5.3	Avgrensning av landbruksvarer	162
9.5.4	Generelle og individuelle nedsettelse av tollavgiftssatser	163
9.5.5	Tildeling av tollkvoteandeler	164

9.6	Andre avgifter som oppstår ved innførsel eller utførsel	165
9.6.1	Avgifter som oppstår ved innførsel	165
9.6.2	Avgifter som oppstår ved utførsel – fiskeeksportavgift	166
KAPITTEL 10 KLASIFISERING AV VARER		169
10.1	Innledning	169
10.2	Det harmoniserte system for klassifisering av varer	171
10.3	Oppbygging av varenummeret	173
10.4	Oppbygging av posisjonene	174
10.5	Alminnelige fortolkningsregler	176
10.5.1	Innledning	176
10.5.2	Regel nr. 1 – posisjonstekst	177
10.5.3	Regel nr. 1 – avsnittsnoter, kapittelnoter og varenummernoter	178
10.5.4	Regel nr. 2 – ikke-komplette varer, materialer mv.	179
10.5.5	Regel nr. 3 – den mest spesifiserte beskrivelsen, varer i sett	180
10.5.6	Regel nr. 4 – beslektede varer	181
10.5.7	Regel nr. 5 – esker, etuier og emballasje	181
10.5.8	Regel nr. 6 – klassifisering i underposisjoner	182
10.6	Sjekkliste	183
KAPITTEL 11 OPPRINNELSE		185
11.1	Generelt om opprinnelsesregler	185
11.2	Opprinnelsesregler i frihandelsavtalene	188
11.2.1	Opprinnelseskonvensjonen (PEM-konvensjonen)	188
11.2.2	Norges frihandelsavtaler	190
11.3	Opprinnelsesregler i GSP-ordningen	192
11.4	Ikke-preferensiell opprinnelse	194
11.5	Opprinnelsesfylke ved utførsel	195
11.6	Opprinnelseskriterier (produksjonskrav) i frihandelsavtalene	195
11.6.1	Innledning	195
11.6.2	Produksjonskrav – varer fremstilt i sin helhet	197
11.6.3	Produksjonskrav – tilstrekkelig bearbeiding – listeregler	198

11.6.4	Tilstrekkelig bearbeiding – toleranseregler og «roll-up»	203
11.6.5	Utilstrekkelig bearbeiding	204
11.6.6	Den kvalifiserende enhet	204
11.6.7	Krav om fysisk atskillelse av materialer og produkter	205
11.6.8	Forbud mot drawback	206
11.6.9	Kumulasjon	206
11.7	Opprinnelsesbevis	208
11.7.1	Innledning	208
11.7.2	Opprinnessertifikater – frihandelsavtaler	209
11.7.3	Opprinnelseserklæringer – frihandelsavtaler	210
11.7.4	Leverandørerklæring for full kumulasjon – frihandelsavtaler	211
11.7.5	Nasjonal leverandørerklæring – frihandelsavtaler ...	212
11.7.6	GSP-ordningens opprinnelsesbevis	213
11.7.7	Ikke-preferensielle opprinnessertifikater	215
11.8	Territorielle krav	215
11.8.1	Innledning	215
11.8.2	Krav til direkte transport eller ikke-ending	216
11.8.3	Utenlands bearbeiding	217
11.9	Sjekkliste	217
KAPITTEL 12 TOLLVERDI		219
12.1	Generelt om tollverdi	219
12.2	Hovedregel – transaksjonsverdien	222
12.2.1	Varens pris	222
12.2.2	Krav til uavhengighet mellom kjøperen og selgeren .	226
12.3	De alternative metodene	227
12.3.1	Innledning	227
12.3.2	Transaksjonsverdien av en identisk vare	227
12.3.3	Transaksjonsverdien av en lignende vare	228
12.3.4	Valg mellom salgspris i Norge og utregnet tollverdi .	229
12.3.5	Alternativ tollverdi	231
12.4	Poster som inngår i transaksjonsverdien	231
12.5	Poster som ikke skal inngå i tollverdien	235
12.6	Omregningskurs	237

12.7	Sjekkliste	238
KAPITTEL 13 SÆRLIGE FORVALTNINGSREGLER		241
13.1	Innledning	241
13.2	Alminnelig opplysningsplikt	242
13.3	Endring av deklarasjoner og meldinger for tollavgift	242
13.4	Klagerett	244
13.5	Oppbevaring av meldinger, deklarasjoner, dokumenter mv. .	245
13.6	Bindende forhåndsuttalelser	246
13.7	Autorisering av foretak	249
13.8	Regelmessige konsultasjoner	250
13.9	Åpningstid og vederlag for tolltjenester utenfor åpningstid mv.	250
13.10	Taushetsplikt	251
13.10.1	Taushetsplikt og offentlighet	251
13.10.2	Hovedregelen om taushetsplikt	253
13.10.3	Unntak fra hovedregelen om taushetsplikt	256
13.10.4	Overført taushetsplikt	256
13.10.5	Taushetsplikt av hensyn til kontroll	257
13.10.6	Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter	257
13.11	Behandling av personopplysninger	261
13.12	Bestemmelser med tilknytning til kontroll	262
13.12.1	Bistands- og opplysningsplikt overfor tollmyndighetene	262
13.12.2	Tollmyndighetenes adgang til områder	262
13.13	Søksmål	263
KAPITTEL 14 KONTROLL		265
14.1	Innledning	265
14.2	Kontroll og menneskerettigheter	267
14.3	Generelle krav til kontrollen	269
14.3.1	Innledning	269
14.3.2	Gjennomføring av kontroll – kontrollformål	269
14.3.3	Forholdsmessig bruk av kontrolltiltak	270
14.3.4	Kontrolltiltak	272

14.4	Kontroll av gjenstander, transportmidler og steder	275
14.5	Kontroll av personer	276
14.5.1	Innledning	276
14.5.2	Vilkår for undersøkelse av personer	276
14.5.3	Gjennomføring av undersøkelse av personer	278
14.6	Plikt til å medvirke ved kontroll	280
14.6.1	Bruk av makt mot gjenstander og personer	281
14.7	Innhenting av kontrollopplysninger	284
14.7.1	Innledning	284
14.7.2	Opplysninger fra transportselskap om passasjerer og besetning	284
14.7.3	Innhenting av opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem	286
14.7.4	Kontrollopplysninger fra opplysningspliktige	286
14.7.5	Kontrollopplysninger fra tredjeparter	287
14.7.6	Kontrollopplysninger for tollbehandling i et annet land	289
14.7.7	Kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter ...	290
14.7.8	Kontrollopplysninger fra tilbydere av elektronisk kommunikasjon	291
14.8	Kontroll hos den opplysningspliktige	291
14.8.1	Gjennomføring av kontrollen	291
14.8.2	Pålegg om bokføring	293
KAPITTEL 15 SANKSJONER		295
15.1	Innledning	295
15.2	Folkerettslige krav	296
15.3	Straff	298
15.3.1	Innledning	298
15.3.2	Skyldkrav	300
15.3.3	Gjerningsbeskrivelse	303
15.3.4	Grov overtredelse	306
15.4	Tilleggsavgift	308
15.5	Overtredelsesgebyr	312
15.6	Overtredelsesgebyr – manglende deklarerer av betalingsmidler	314

15.7	Representasjonsrett	316
15.8	Forenklet forelegg	317
15.9	Tilbakehold og beslag av varer og transportmidler	318
KAPITTEL 16 INTERNASJONALT TOLLSAMARBEID		321
16.1	Innledning	321
16.2	Grensetollsamarbeid med Sverige og Finland	323
16.3	Utveksling av opplysninger med andre lands tollmyndigheter	325
KAPITTEL 17 IMMATERIALRETTIGHETER		329
17.1	Innledning	329
17.2	Søknad om bistand fra tollmyndighetene – midlertidig forføyning	330
17.3	Varsel mv. ved tilbakehold	331
17.4	Undersøkelse av varer mv.	332
17.5	Forenklet fremgangsmåte for å ødelegge varer	333
17.6	Tollbehandling, ansvar for lagerleie mv.	334
17.7	Opphevelse og bortfall av forføyning eller vedtak	335
KAPITTEL 18 VEIEN VIDERE		337
18.1	Digitoll	337
18.2	Trender	339
ETTERORD		341
VEDLEGG OG LISTER		343
Enhetsdokumentet		343
Forkortelser		344
Litteratur		346
LOVREGISTER		349
DOMSREGISTER		356
STIKKORD		358

